

Tisdagen den 14 januari

kl. 16.00

Tisdagen den
14 januari 1975

*Meddelande om
val, m. m.*

§ 1 Meddelande om val, m. m.

Herr TALMANNEN:

Jag får meddela att vid morgondagens sammanträde kommer att företas val av ledamöter och suppleanter i samtliga utskott, ledamöter och suppleanter i utrikesnämnden, ledamöter i riksdagens krigsdelegation, riksdagens revisorer och suppleanter, ledamöter och suppleanter i riksdagens löne delegation, ledamöter och suppleanter i riksdagens förvaltningsstyrelse, ledamöter och suppleanter i riksdagens besvär snämnd, fullmäktige och suppleanter i riksbanken, fullmäktige och suppleanter i riksgäldskontoret, ledamöter och suppleanter i styrelsen för riksdagsbiblioteket, medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet, ombud och suppleanter i Europarådets rådgivande församling samt ledamöter vilka får delta i bostagsstämmor med Statsföretag AB.

Enligt till kammaren inkommet protokollsutdrag har valberedningen föreslagit att i skatte-, försvars-, utbildnings- och jordbruksutskotten skall utses 17 suppleanter, i konstitutions-, utrikes-, socialförsäkrings-, social-, närings- och civilutskotten 16 samt i övriga utskott 15 suppleanter.

Jag hemställer att antalet suppleanter i utskotten bestämmas i enlighet med valberedningens förslag, dvs. till 17 i skatte-, försvars-, utbildnings- och jordbruksutskotten, 16 i konstitutions-, utrikes-, socialförsäkrings-, social-, närings- och civilutskotten samt 15 i vart och ett av de övriga utskotten.

Denna hemställan bifölls.

§ 2 Föredrogs och lades till handlingarna skrivelserna nr 3 och 4.

§ 3 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 1-7.

§ 4 Herr talmannen meddelade att propositionerna nr 1 och 2 skulle sättas sist på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 5 Anmäldes och bordlades

Proposition

Nr 8 om följdlagstiftning med anledning av den nya regeringsformens bestämmelser om normgivning

§ 6 Anmäldes och bordlades

Redogörelse

Nr 3 Riksdagens löne delegations redogörelse för dess verksamhet under år 1974

§ 7 Anmäldes och bordlades

Förslag

Nr 9 Skrivelse från fullmäktige i riksgäldskontoret angående dess uppdrag att anskaffa bostäder för riksdagsledamöter, m. m.

§ 8 Anmäldes och bordlades

Motioner

Nr 68 av herr *Bohman m. fl.* om införande av kvinnlig tronföljd

Nr 69 av herr *Fälldin m. fl.* om översyn av dataverksamheten

Nr 70 av herr *Söderström* angående suppleants tjänstgöring enligt kommunallagen

Nr 71 av herr *Westberg* i Ljusdal om införande av kvinnlig tronföljd

Nr 72 av herr *Hellström m. fl.* om inflytande för löntagarnas organisationer över användningen av investeringsfond för konjunkturutjämning

Nr 73 av fru *Troedsson* om rätt för kommun att differentiera hundskatten

Nr 74 av herr *Helén m. fl.* om ökat anslag till internationellt utvecklingsarbete

Nr 75 av herr *Nilsson* i Agnäs *m. fl.* angående u-hjälpsinformationen

Nr 76 av herrar *Andersson* i Örebro och *Petersson* i Röstånga om rätt till sjukpenning vid förlust av idrottsinkomst

Nr 77 av fru *Marklund m. fl.* om ersättning enligt lagen om allmän försäkring för kostnad för glasögon

Nr 78 av herr *Westberg* i Ljusdal om vidgad rätt till grundsjukpenning

Nr 79 av fru *Wiklund* och fru *Tillander* om vidgad rätt till föräldrapenning för adoptivföräldrar

Nr 80 av fru *Hansson m. fl.* om skärpning av ansvarsbestämmelserna enligt arbetarskyddslagen

Nr 81 av herr *Hellström m. fl.* om direktinformation rörande de statskommunala bostadstilläggen

Nr 82 av herr *Hermansson m. fl.* om förkortning av arbetstiden

Nr 83 av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.* om förläggning av ett hälsocentrum i Vindeln

Nr 84 av herr *Nygren m. fl.* angående behovet av hälsocentra

Nr 85 av herr *Norrby m. fl.* om ökat stöd åt idrotten

Nr 86 av herr *Fälldin m. fl.* om tillsättande av en parlamentarisk referensgrupp vid institutet för social forskning

Nr 87 av herr *Hermansson m. fl.* angående forskningspolitiken

Nr 88 av herrar *Stridsman* och *Johansson* i Holmgården om införande av ett särskilt inomregionalt transportstöd

Nr 89 av herr *Fågelsbo* och fru *Göthberg* om vidgad rätt till älgskadeersättning

Nr 90 av herr *Molin* om förbud mot reklam från flygplan

Nr 91 av fru *Nordlander m. fl.* om förbud mot öppethållande av butiker och varuhus på sön- och helgdagar

§ 9 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 10 januari

Nr 8 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr socialministern om förkortning av väntetiderna vid ögonkliniker:

Väntetiderna vid landets ögonkliniker är allttjämt oacceptabelt långa. Även om vissa förbättringar skett på en del håll är läget fortfarande synnerligen otillfredsställande. Ett exempel utgör Falköpings lasarett där mottagningstiderna vid ögonklinikerna åter nedskurits. På grund av läkarbrist var mottagningen stängd under sommaren. Nu är mottagningen öppen endast tre dagar i veckan. Trots upprepade annonser har landstinget inte lyckats få ögonläkare till lasarettet. Förhållandena vid Falköpings lasarett torde inte vara unika. På de flesta håll klagar man över de långa väntetiderna, som hårt drabbar patienter som behöver vård.

Allmän läkarbrist och ökad efterfrågan på ögonsjukvård är de främsta orsakerna till den besvärliga situationen inom ögonsjukvården. De långa väntetiderna har vid flera tillfällen under senare år påtalats i riksdagen, varvid socialutskottet som behandlat motioner i ärendet försäkrat att ansvariga myndigheter har uppmärksamheten riktad på förhållandena inom ögonsjukvården samt att åtgärder vidtagits och planeras för förbättringar. Det är emellertid helt uppenbart att dessa åtgärder inte varit tillräckliga. Läget kräver ytterligare och snabba insatser för att väntetiderna för patienterna skall kunna nedbringas.

I fjol beräknade Svenska oftalmologförbundet att det då skulle behövas ytterligare i runt tal 200 ögonläkare. För åren 1975 och 1980 uppskattades behovet till 300 respektive 400 flera ögonläkare.

En prioritering när det gäller läkartjänster är nödvändig inom ögonvårdsektorn. Åtgärder i rekryteringsstimulerande syfte synes vara helt ofrånkomliga. Förslagsvis kunde en generösare tjänstetilldelning verka i denna riktning, så att såväl vakanser som nya tjänster kan besättas. Vidare borde ögonläkarna kunna avlastas en rad enklare rutinåtgärder genom ett bättre utnyttjande av oftalmologassistenterna. Dessa kunde under överinseende av läkare biträda med t. ex. synfältsundersökningar och mätning av ögontryck. Därmed kunde ögonläkarna ägna sig åt mer kvalificerade undersökningar och behandlingar som i nuvarande brist-situation blir eftersatta. Vidare bör det vara angeläget att en ökad satsning görs på medicinsk utbildning av optiker, även detta i syfte att avlasta ögonläkarna i deras arbete.

Med stöd av vad jag här anförd hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr socialministern få ställa följande frågor:

Är statsrådet villig att inför kammaren redogöra för den nuvarande

Nr 4

Tisdagen den
14 januari 1975

---

*Anmälan av
interpellationer*

Nr 4

Tisdagen den
14 januari 1975

Anmälan av interpellationer

tillgången på ögonläkare och för gällande väntetider vid landets ögonkliniker?

Är statsrådet beredd medverka till att ytterligare åtgärder vidtas för att väntetiderna för patienterna skall kunna nedbringas, t. ex. genom ökad rekrytering av ögonläkare?

Nr 9 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr socialministern om statsbidrag till glasögon:

I anledning av upprepade motioner om bidrag till glasögon, främst när det gäller barn och ungdom med behov av täta glasögonbyten, uttalade socialutskottet senast i fjol i sitt betänkande nr 5 att för familjer med barn som har nedsatt syn eller synskada medför glasögonbytena stora kostnader, som för många kan bli alltför betungande. Enligt utskottet vore det angeläget att vidga samhällets insatser i form av bidrag till synhjälpmedel för barn och ungdom. Utskottet delade motionärernas uppfattning att detta var påkallat med hänsyn till att synen ofta undergår snabba förändringar under uppväxtåren, vilket medför behov av täta glasögonbyten.

Utskottet ansåg emellertid inte att motionsyrkandena borde föranleda åtgärder från riksdagens sida emedan dessa frågor handläggs av hjälpmedelsgruppen, som har i uppdrag att pröva frågan om behovet av bidrag till glasögon för barn och ungdom i skolåldern. Gruppen har att kartlägga glasögonbehovet i de olika åldersgrupperna samt familjernas kostnader för glasögon.

Vidare har socialministern som svar på fråga i riksdagen för någon tid sedan förklarat att så snart nämnda underlag för frågans bedömning föreligger skall regeringen ta ställning till fortsatt utredningsarbete avseende bidrag till glasögon samt att när utredningsarbetet slutförts och efter sedvanlig remissbehandling en prövning skall göras av de förslag som skall föreläggas riksdagen. Utskottet förutsatte i sitt betänkande att utredningsarbetet och prövningen sker med snabbhet.

Med hänsyn till angelägenheten av att inte minst barn och ungdom med nedsatt syn får lämpliga glasögon och tillgång till nödvändiga byten anser jag det vara av synnerlig vikt att förslag om statsbidrag kan föreläggas redan denna vårriksdag. Alltför många familjer har redan efterlyst hjälp för att klara av de alltmer ökade kostnader som glasögonbyten för deras barn innebär.

Enligt min uppfattning borde hjälpmedelsgruppen därutöver undersöka möjligheterna till statsbidrag även för vuxna synskadade med stort behov av glasögon och byten av dessa. Synförmågan undergår även för vuxna synskadade stora förändringar som kan påkalla byten av glasögon. Till detta kan läggas att alla synskadade – såväl vuxna som barn – är beroende av att ha reservglasögon, emedan de kan bli totalt handikappade om glasögonen skadas eller förstörs.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd

att till herr socialministern få framställa följande frågor:

Är statsrådet beredd påskynda utredningsarbetet avseende statsbidrag till synskadade barn och ungdomar så att förslag härom kan föreläggas vårriksdagen 1975?

Är statsrådet vidare beredd ge hjälpmedelsgruppen särskilda direktiv för att undersöka möjligheterna till statsbidrag även för vuxna med starkt behov av glasögonbyten på grund av förändringar i synhandikapp?

den 14 januari

Nr 10 av herr *Ångström* (fp) till herr justitieministern om åtgärder för att påskynda handläggningen av skadeståndsmål i vattendomstolarna:

Kraftverksbyggen orsakar ofta mycket stora skador, som hårt drabbar enskilda på olika sätt. Förutom att pröva tillåtligheten av olika vattenbyggnadsobjekt har vattendomstolarna också uppgiften att pröva de skadeverkningar som drabbar befolkningen i berörda områden och utdöma skäliga ersättningar. De skäliga ersättningarna kan bli stora ur den enskildes synpunkt sett, då skadorna många gånger har starkt försämrat den enskildes möjligheter till en rimlig försörjning.

Mot bakgrund av det anförda är det viktigt att ersättningarna blir bestämda till skäliga belopp, men det är också viktigt att vattendomstolarna avgör ersättningsfrågorna inom rimlig tid. Så snart ingreppen vid en kraftverksbyggnad blivit bestämda bör skadeståndsfrågorna tas upp av domstolen och snarast avgöras. Detta är mycket viktigt, då den enskilde ofta med hjälp av ersättningarna har att skaffa sig annan fastighet än den skadade eller förbättra en skadad fastighet i något hänseende. Det är inte heller nödvändigt att bestämma alla skador först efter det att skadorna inträffat. Vattenbyggnader har nu förekommit under mycket lång tid i vårt land, och vattendomstolarna har en mycket stor erfarenhet av de skador som uppstår vid denna verksamhet. I vidsträckt omfattning och med liberal prövning bör ersättningar kunna utbetalas innan det slutliga avgörandet faller – alltså en avräkning på vad som kan komma att bli bestämt senare.

Ersättningsbeloppen är, som tidigare nämnts, betydelsefulla för den enskildes planerande för framtiden men av rätt ringa ekonomisk betydelse för kraftverksföretagen i förhållande till byggnadskostnader och värdet av vunnen energi. Kraftverksföretagen bör alltså inte ha några invändningar mot ett utökat avräkningsförfarande, utan detta bör kunna ske med deras godkännande i de flesta fall.

Den hittillsvarande handläggningen av skadeståndsmål i vattendomstolarna har medfört helt orimliga förseningar då det gäller utdömandet av skadestånden. Genom pressen har i dagarna gått meddelanden om ett flertal fall av stora förseningar beträffande skadestånd till enskilda sakägare. Således har ersättningar för fiskeskador i Vojmsjön inte blivit

bestämda ännu 25 år efter det att bygget påbörjades. Även om detta är en av de längsta väntetiderna för sakägarna är mycket långa dröjsmål kända också i andra mål.

När man konstaterar dessa stora förseningar bör det klargöras att vattendomstolar och sakkunniga inte kan lastas för dröjsmålen. Utredningar från sökandena kan dröja och/eller vara ofullständiga. De sakkunniga är inom vissa områden för få och vattendomstolarnas kapacitet för liten. De hinner inte med målen utan en betydande eftersläpning. En annan orsak till fördröjningen av ersättningsfrågor – bl. a. giltig i målet om Vojmsjön – är att nya ansökningar om ytterligare kraftverksbyggen kommit i förtur och skjutit undan ersättningsfrågorna i mycket gamla mål. Det kan naturligtvis anföras att det är ett samhällsintresse att tillståndsmålen blir snabbt avgjorda, så att arbetena kan igångsättas. Men om den bedömningen föreligger att de stora tillståndsmålen skall avgöras snabbt, måste statsmakterna också ge vattendomstolarna större resurser. Eljest kommer tillståndsprövningen att ske på bekostnad av avgörandena i gamla ersättningsmål.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att ställa följande fråga till herr justitieministern:

Vilka åtgärder avser justitieministern vidtaga för att påskynda handläggningen av skadeståndsmål i vattendomstolarna, så att enskilda sakägare inte drabbas av orimliga tidsförskjutningar då det gäller att få ut sina ersättningar?

Nr 11 av herr *Stridsman* (c) till herr arbetsmarknadsministern om nya arbetstillfällen i Övertorneå och Pajala kommuner:

”Övertorneå kommun har sedan 1958, då Tornedalsutredningens första del utgavs, avgett ett tiotal yttranden i lokaliserings- och planeringsfrågor och har därvid uttömt sin 'idébank'. Det är därför svårt att komma på de nya, djärva grepp som utan tvekan krävs, om man vill råda bot på den onda utveckling som kommunen befinner sig i. Egentligen har det hänt så litet i fråga om industriell utveckling i vår kommun under dessa gångna 15 år, då man på allvar gick in för att utreda problemen, att ett urplock av tidigare framförda förslag måhända vore till fyllest. Det känns på något sätt så meningslöst med alla dessa utredningar och all planering när resultaten ändå uteblir. Sedan Tornedalsutredningen slutförde sin utredning har vår kommun förlorat ca 1/3 av sin folkmängd, ålderssammansättningen har försämrats och folkflykten bara ökar – uppnår under innevarande år kanske ett nytt rekord.”

Med dessa i viss mån bittra ord inleder Övertorneå kommun sitt yttrande till länsstyrelsen över Länsplanering 1974. Jag kan inte komma ifrån att känna förståelse för den besvikelse över uteblivna resultat som kommunen ger uttryck för i sitt yttrande. Utflyttningen bara fortsätter år efter år i brist på sysselsättning i hemkommunen. Förhoppningarna

är inte stora i kommunen att den negativa befolkningsutvecklingen skall kunna brytas.

Inom kommunen finns bl. a. tre högstadieskolor. Genom den kraftiga utflyttningen har födelsetalen blivit mycket låga. Under 1974 föddes i hela Övertorneå storkommun endast 59 barn.

Nämnas kan att Hietaniemi församling – f. d. kommun – med egen högstadieskola, som var en av de allra första som startades i landet, hade endast 8 födda under fjolåret. Nästan lika låga är födelsetalen i Svansteins församling – även den med egen högstadieskola – som har 13 barn födda under 1974.

Man måste begripa den oro som kommunen känner och upplever för framtiden. De låga födelsetalen kommer att leda till indragning av skolor, vilket i sin tur innebär minskade arbetstillfällen och sämre service.

Övertorneå kommun har under åren 1970–1974 haft ett utflyttningsöverskott på 957 personer. Givetvis är huvudparten av dem som flyttat unga människor, vilket satt sina spår i de låga födelsetalen. I Länsprogram 70 angavs målsättningen till 7 000 personer fram till 1980. I yttrandet till Länsplanering 1974 fasthåller kommunen sin målsättning från Länsprogram 70. Redan nu understiger kommunens folkmängd målsättningen med drygt 300 personer.

Enligt min mening kan inte Övertorneå kommun vänta på den planeringsomgång som är fastställd för Länsplanering 1974. Om kommunen skall få framtidstro och en chans att överleva behövs beslut redan under detta år om tillskott på 300 nya arbetstillfällen.

Vad som nu fordras är således snabba och konkreta initiativ från regeringens sida om omedelbara insatser för att skapa nya arbetstillfällen i Övertorneå kommun. Endast tillkomsten av nya arbetstillfällen kan bryta den år efter år stora utflyttningen från kommunen.

För Pajala kommun är befolkningsutvecklingen densamma som för Övertorneå kommun. Under fjolåret minskade dess folkmängd med 317 personer, och totalt är kommunen nu nere i 9 728 personer. Åren 1970–1974 har Pajala kommun haft ett utflyttningsöverskott på 1 633 personer, vilket är det högsta i länet.

I kommunen finns fem högstadieskolor, belägna i Pajala, Muodoslompolo, Junosuando, Tärendö och Korpilombolo. Genom den kraftiga utflyttningen är situationen kritisk för flera av dessa skolor. Nämnas bör att i hela kommunen föddes under fjolåret endast 71 barn.

Bristen på sysselsättning i hemkommunen är den helt avgörande orsaken till att folk flyttar. Liksom för Övertorneå kommun gäller för Pajala kommun att endast tillkomsten av nya arbetstillfällen kan bryta den år efter år stora utflyttningen från kommunen. Gruvbrytning i Kaunisvaara är ett konkret objekt som kommunen hoppas skall komma igång snart. Regeringen bör nu utan dröjsmål ge ett definitivt besked till Pajala kommun när gruvbrytning i Kaunisvaara kan startas.

Jag hade vissa förhoppningar på att i årets statsverksproposition skulle ges antydningar om tillkomsten av nya arbetstillfällen för de hårt drab-

Nr 4

Tisdagen den
14 januari 1975

---

*Anmälan av
interpellationer*

Nr 4

Tisdagen den
14 januari 1975

Anmälan av interpellationer

både utflyttningskommunerna Övertorneå och Pajala. Så är inte fallet. Ej heller synes i den för vårriksdagen överlämnade propositionsförteckningen gå att hämta vägledning om några speciella insatser.

De bägge kommunernas befolkningsutveckling är skrämmande. Min uppfattning är att det går inte att vänta längre med speciella åtgärder för att skapa nya arbetstillfällen.

De låga födelsetalen, som har sin främsta grundorsak i att yngre åldersgrupper och familjer måste flytta i brist på arbete i hemkommunen, får till följd bl. a. nedläggning av en mängd skolor. Risken finns att hela skolväsendet i Övertorneå och Pajala kommuner faller sönder om några år om inte de yngre åldersgrupperna och familjerna får möjlighet till arbete inom respektive hemkommun.

Övertorneå och Pajala kommuner måste få ett besked, och ett sådant måste komma snabbt från regeringen, på vilket sätt den avser att lösa frågan om nya arbetstillfällen.

Med stöd av vad jag anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr arbetsmarknadsministern få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att snabbt skapa nya arbetstillfällen som kan stoppa den kraftiga utflyttningen från Övertorneå och Pajala kommuner?

Nr 12 av fru *Jonäng* (c) till herr kommunikationsministern om upphävande av anställningsstoppet vid SJ:s verkstad i Bollnäs:

SJ:s verkstad i Bollnäs har under sin långa existens hävdat sig väl bland SJ:s verkstäder. Den har förmånen av kvalificerad arbetskraft och ett gott läge vid norra stambanan.

Verkstaden arbetar med fjäderrevision för den rullande materielen, vilken är koncentrerad till Bollnäs, med viss plåttillverkning, bl. a. buffertthylsor, samt underhåll av småfordon och truckar. Utvecklingen vid verkstaden ger emellertid anledning till oro, dels ur arbetsmarknadssynpunkt, dels ur arbetsmiljö- och skyddssynpunkt. Verkstaden sysselsätter sammantaget 150 man. Den har full sysselsättning, och man är nödsakad att ibland arbeta över för att hinna med arbetsuppgifterna. Verkstaden går med vinst.

SJ:s centralförvaltning uppgav i slutet av 1972, att man fört vissa diskussioner om förändringar vid verkstaden, som kan bli aktuella vid strukturrationaliseringen av SJ:s verkstäder. Den del av Bollnäsverkstadens verksamhet som närmast varit föremål för diskussion är plåttillverkningen. Denna är enligt centralförvaltningens uppgifter av relativt liten omfattning och kan komma att flyttas till någon annan verkstad, varigenom man skulle få tillverkningen rationellare. Bufferttillverkningen kommer av allt att döma att flyttas utomlands.

Det förefaller som om SJ:s centralförvaltning söker styra utvecklingen i denna negativa riktning, trots att de faktiska omständigheterna och

– såvitt jag kan bedöma – även de företagsmässiga bedömningarna pekar i en annan riktning. Lokaler, maskiner och arbete finns tillgängliga. Trots detta har man ett förvånande anställningsstopp, vilket för med sig att beställningsarbete förs över till andra verkstäder.

Centralförvaltningen talar om den relativt ringa plåttillverkningen. Härvidlag föreligger av allt att döma från centralt håll en direkt styrning mot minskad plåttillverkning. Verkstaden har nämligen tidigare haft större och mindre beställningsarbeten i svets och plåt för privata industri-företag i bygden. Denna möjlighet föreligger inte längre – till förfång för såväl verkstaden själv som den industriella verksamheten i bygden. Beställningsarbeten i plåt och svets för banavdelningarna har även styrts till andra verkstäder, beroende på att anställningssituationen icke tillåtes anpassa sig efter arbetsuppgifternas möjliga omfattning. Även investeringarna har stannat av. Sammantaget med anställningsstoppet innebär detta givetvis en stagnation i utvecklingen.

Att uppleva att expansionsmöjligheterna finns men att inget görs därför att en expansion inte passar in i det uppdragna mönstret måste vara beklämmande för de anställda. Den oro som de anställda känner delas av kommunens myndigheter. Verkstaden är en mycket betydelsefull arbetsplats för sysselsättningen i kommunen.

Representanter för kommunen har haft överläggningar med chefen för maskinavdelningen inom järnvägsstyrelsen. Man har i vad gäller arbetsmiljön därvid kommit fram till att vissa investeringar är nödvändiga i verkstadsbyggnaderna.

Det borde vara självklart att ett statligt företag vidtar nödvändiga investeringar för att därigenom ge de anställda en god arbetsmiljö och ett fullgott skydd.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till att anställningsstoppet upphävs vid Bollnäs verkstadsfilial och att erforderliga investeringar göres med det snaraste?

Nr 13 av herr *Svensson* i Kungälv (s) till herr handelsministern om de fria affärstiderna:

Riksdagen beslöt under vårsessionen 1974 att hos regeringen hemställa om utredning angående verkningarna av de fria affärstiderna och förslag till åtgärder.

Näringsutskottets majoritet framhöll i sin sammanfattning, efter att ha redogjort för motionerna i fråga och det omfattande remissmaterialet: "De skäl som anförs i motionerna för en utredning av de fria affärstidernas effekter är enligt utskottets mening vägande. Flertalet remissinstanser stödjer också förslagen om en utredning. Faktaunderlag för en sådan utredning kommer att föreligga då affärstidsnämndens treåriga mandat-period löper ut vid innevarande års utgång. Affärstidsnämnden kommer

Tisdagen den
14 januari 1975

---

*Anmälan av
interpellationer*

alltså att under år 1975 redovisa de fria affärstidernas verkningar på öppethållandefrekvensen, de anställdas arbetsförhållanden och prisutvecklingen. Utskottet anser att denna redovisning och de förslag som nämnden kan komma att lägga fram bör avvaktas. Därefter bör nämndens utredningsmaterial snarast bli föremål för analys av en utredning som även bör anvisa erforderliga åtgärder.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till Kungl. Maj:t förordar en sådan ordning för affärstidsfrågans vidare handläggning.”

Förslaget om utredning stöddes av KF, LO, TCO och Sveriges köpmannaförbund.

Affärstidsnämnden, distributionsutredningen och Sveriges grossistförbund uttalade sig bestämt emot att en reglering av affärstiderna återinfördes. Grossistförbundet ansåg att någon utredning icke behövdes, medan de två förstnämnda icke motsatte sig en utvärdering.

Handelsanställdas förbund föreslog en snabbutredning av affärstidsfrågan med sikte på att affärstidslagen skall återinföras. Söndagsöppethållandet hade ökat, framhöll förbundet, mer än vad man från början hade väntat sig och stabiliserats på en högre nivå än beräknat. Särskilt under december månad 1973 fick söndagsöppet en anmärkningsvärt stor omfattning.

Förbundet anförde även att det finns stor risk för att också det ”bakre ledet” kommer att drabbas. Lagercentraler, bagerier, charkuterianläggningar och mejerier kan komma att få stå till tjänst på lördagar och söndagar.

Förbundet hade vid avtalsförhandlingar försökt att reglera affärstiderna, men misslyckats. Förbundet kom inte fram den vägen utan hänvisades till lagstiftning.

De attitydundersökningar som bl. a. 1970 års affärstidsutredning gjort hade klart visat att något utpräglat konsumentbehov inte förelåg, framhöll förbundet. Av de konsumenter som nu handlar på söndagar uppgav 75–80 % att de väl kunde handla på vardagar. En stor del av inköpen kom heller inte upp till 10 kronor, uppgav de handelsanställda.

Förbundet krävde alltså att affärstidslagen skulle återinföras men att lagens utformning borde bli föremål för en snabbutredning.

Utöver dessa argument för ett återinförande av affärstidslagen kan anföras skäl som rör familj och fritidsliv samt den ökade kommersialisering som ett ökat öppethållande av affärerna under lördagseftermiddagar och helgdagar medför.

Frågan om affärstiderna rör således inte bara de anställda, även om de är en mycket väsentlig grupp i sammanhanget, utan också hur vi vill ordna vårt samhälle i stort; gemenskapen och sammanhållningen mellan människor.

I motion 1974:872 föreslog jag tillsammans med fem andra socialdemokratiska ledamöter att en ny affärstidslag skall stadga ”att varuhus, livsmedelsbutiker och fackhandelsbutiker icke bör ha öppet efter kl. 15 på lördagar samt stängt sön- och helgdagar”.

För egen del ansluter jag mig till den bedömning som de handelsanställdas förbund gjorde i sitt utlåtande till motionerna vid förra årets riksdag. Jag anser personligen att affärstidslagen bör återinföras snarast. Den utredning som behövs skall gälla hur denna lag skall utformas, inte om den skall återinföras eller ej.

Riksdagen tog, som framgår av inledningen till denna interpellation, inte ställning till hur utredningen skulle utformas. Utvärderingen av erfarenheterna av de fria affärstiderna borde först avvaktas. Riksdagen begärde emellertid att en utredning skulle tillsättas.

Med hänvisning till det anförda ber jag om kammarens tillstånd att till herr handelsministern få rikta följande frågor:

1. Är statsrådet villig att redogöra för erfarenheterna – ur såväl personalens som allmänhetens synvinkel – av de fria affärstiderna sedan affärstidslagen upphävdes 1972?

2. Vill statsrådet därvid särskilt beakta erfarenheterna under 1974 och under decembermånaderna 1973 och 1974?

3. Är statsrådet vidare beredd att ange tidsplan och innehåll för den vidare handläggningen i enlighet med riksdagens beslut våren 1974 i fråga om affärstidslagen?

§ 10 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 10 januari

Nr 16 av herr *Nygren* (s) till herr utbildningsministern om en professur i tillämpad klimatologi vid Umeå universitet:

Hur bedömer statsrådet förutsättningarna för den av bl. a. de fem norrländska landstingen gjorda framställningen om en professur i tillämpad klimatologi vid Umeå universitet?

Nr 17 av herr *Burenstam Linder* (m) till herr bostadsministern om hyresgästers rätt att överta saneringsfastighet:

Anser statsrådet mot bakgrund av aktuella fall att det kan vara rimligt att en kommun förhindrar hyresgäster i en fastighet, när denna säljs, att bilda bostadsrättsförening för att överta och sanera fastigheten?

den 13 januari

Nr 18 av herr *Lindahl* i Hamburgsund (fp) till herr jordbruksministern om förlängd remisstid på fritidsbåtutredningens betänkande:

Nr 4

Tisdagen den
14 januari 1975

*Meddelande om
frågor*

Fritidsbåtutredningens betänkande är för båtlivets organisationer det viktigaste som har hänt på flera år. Det är därför naturligt att de vill ha ett omfattande medlemssamråd innan de avger sina remissvar.

Är jordbruksministern beredd att medverka till detta genom att förlänga remisstiden till förslagsvis den 1 juli 1975?

den 14 januari

Nr 19 av herr *Lothigius* (m) till herr kommunikationsministern om befrielse från skyldigheten att använda bilbälte i visst fall:

Är statsrådet beredd vidtaga några åtgärder så att bilist, vars bilbälte för tillfället är ur funktion, efter dokumenterad serviceanmälan får tillstånd att använda sin bil till dess reparationen kan utföras?

Nr 20 av herr *Svensson* i Malmö (vpk) till herr statsrådet *Lidbom* om företrädesrätten till vårdnaden av barn:

En barnavårdsnämnd har, trots att den efterlevande ogifta fadern enligt nämndens egna uppgifter är i och för sig lämplig, velat ifrågasätta att en annan släkting till barnen skulle kunna komma i fråga som vårdnadshavare. Detta innebär alltså att man sökt föra resonemanget att det vore bättre för barnen att denna tredje person fick vårdnaden. Emellertid kan enligt lag inte ett sådant resonemang föras, med mindre än att fadern – som ju har företrädesrätten – kan visas vara olämplig och alternativet med särskilt förordnad förmyndare aktualiseras. Den tredje personen har i sagda fall ej utövat den faktiska vårdnaden av barnen. Mot bakgrund av det anförda ber jag att få ställa följande fråga till herr statsrådet *Lidbom*:

Strider det mot gällande lag, att en efterlevande fader till utomäktenskapligt barn, som fram till moderns död sammanlevt med henne och som i och för sig är lämplig som vårdnadshavare, kan få sin företrädesrätt ifrågasatt genom att en tredje person begär att få vårdnaden?

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 16.03.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert